

Resensies/Reviews

- Landman, Christina (ed.). 1996. **Digging up our foremothers. Stories of women in Africa.** Pretoria : University of South Africa.
(*J.A. du Pisani*) 236
- Breytenbach, J.H. 1996. **Die geskiedenis van die Tweede Vryheidsoorlog in Suid-Afrika, 1899-1902. Deel VI: Die beleg van Mafeking tot met die slag van Bergendal.** Pretoria : Die Staatsdrukker.
(*G.J.J. Oosthuizen*) 239
- Goudzwaard, Bob & De Lange, H. 1995. **Beyond Poverty and Affluence: Towards an Economy of Care with a Twelve-Step Program for Economic Recovery.** Grand Rapids and Geneva : Eerdmans & WCC.
(*Bruce C. Wearne*) 242

Boekbekendstellings / Publication Announcements

- Zuidervaart, Lambert & Luttkhuizen, Henry (eds.) 1995. **Pledges of Jubilee. Essays on the Arts and Culture, in Honor of Calvin G. Seerveld.** Grand Rapids, Michigan : Eerdmans.
(*Heilna du Plooy*) 245
- Mol, Arnold. 1997. **Ons teen die probleem. Doeltreffende konflikhantering.** Pretoria : Van Schaik.
(*C.J.H. Venter*) 246

Resensies / Reviews

LANDMAN, Christina (ed.) 1996. *Digging up our foremothers. Stories of women in Africa.*
Pretoria : University of South Africa. 308 p. Prys: R79-00.
ISBN 0 86981 906 2.

Resensent: *J.A. du Pisani*
(Departement Geskiedenis, PU vir CHO)

Hierdie bundel bydraes oor vroue in Suider-Afrika se belewing van die kerk en samelewing is 'n produk van Unisa se Fakulteit Teologie en Godsdienstige Studies – 'n sterk Suid-Afrikaanse sentrum van feministiese akademiese bedrywigheid. In die voorwoord word gesê dat dit die bedoeling van die boek is om die stemme van die slagoffers van patriargale onderdrukking te laat hoor en 'n uitdaging aan manlike (“malist”) teologie te rig (p. vii). Die redakteur stel haar ten doel om die positiewe eienskappe van vroulike voorouers te ondersoek as 'n nuwe *leitmotiv* in vrouestudies en om sodoende hul nakomelinge van albei geslagte te bevry en te bemagtig (p. 8).

Onder redaksie van Christina Landman het 21 persone, 14 vroue en 7 mans, aan die publikasie meegewerk. Met die uitsondering van een sosioloog, enkele studente in geesteswetenskaplike rigtings en 'n paar inligtingkundiges is al die bydraers as dosente, studente of predikante by teologiese studies betrokke. Hulle verteenwoordig verskeie Christelike denominasies. Dat die medewerkers wissel van voorgraadse studente tot senior akademici het bepaalde voor- en nadele. Aan die een kant verseker dit dat 'n verskeidenheid “stemme” oor die onderwerp gehoor word, maar aan die ander kant wissel die standaard van die bydraes van indringende wetenskaplike analises tot oppervlakkige *struggle*-retoriek.

Die boek is in vier afdelings verdeel. In die eerste afdeling, getitel “Writing and thinking”, handel die vier bydraes oor teoretiese aspekte van die feministiese teologie in Suid-Afrika. In 'n insiggewende oorsig oor die hantering van Christenvroue in die Suid-Afrikaanse historiografie (p. 3-26) identifiseer Christina Landman die hoofemas in die uitbeelding van vroue gedurende die 19de en 20ste eeue. Christenvroue is tradisioneel uitgebeeld as martelare vir óf die Europese Christendom óf nasionalistiese strewes van wit of swart groepe, of andersins as redders van swart siele uit die mag van Satan. Landman lewer 'n pleidooi dat vroue van hierdie stereotipering bevry moet word deur 'n nuwe benadering waardeur hul egotekste hervertolk sal word, hul gedempte stemme meer hoorbaar sal word (onder meer deur die aanwending van mondelinge bronne) en hul verlede-ervaringe aan die hede gekoppel sal word (p. 21). Erasmus van Niekerk

stel die prikkelende vraag of geloof twee geslagte het (p. 27-48). Hy ontleed die wese van manlike oorheersing en onderdrukking. Volgens hom word manlike oorheersing in stand gehou deur aan elke menslike ervaring 'n implisiete geslagsetiket te gee (p. 31); daarom verwerp hy die idee dat geloof intrinsiek aan geslag gekoppel is: "Faith (belief, trust) neither has two genders nor one supersign (God, in both theism and its antipode, atheism)" (p. 44). Hy roep vroue op om hul regmatige rol in die kerk en godsdiens te speel, maar waarsku feministiese denkers om nie bloot "die metodologie van manlike oorheersing" oor te neem deur alle menslike ervarings in 'n geslagsraamwerk te dwing nie. Hy stel 'n fase van "post-feminism and post-masculinism" in die vooruitsig (p. 48). Frances Klopper beskou postmodernistiese denke se anti-totalistiese aanslag as 'n geskikte middel om seksisme op die akademiese terrein te beveg (p. 49-58). Volgens haar soek postmodernisme nie vrouebevryding in die voortsetting van die magstryd tussen die geslagte nie, maar eerder deur die bemagtiging van almal (p. 51). Voorwaardes vir sodanige bevryding sluit weerstand teen manlike oorheersing, erkenning van verskille tussen die geslagte en respek vir tradisie in (p. 51-56). Heelwat vordering is reeds op pad na bevryding gemaak, maar baie moet nog gedoen word om die moderne Christendom van manlike bevoorregting en eksklusiwistiese veronderstellings te bevry (p. 56). In 'n sosiologiese ondersoek na vroue in Mamelodi se siening van sosiale geregtigheid (p. 59-73) bevind Tina Uys dat hulle onderwys belangriker as deelname aan besluitneming ag. Dit impliseer dat hulle steeds ras voor geslag plaas wat die fokus van die voortgesette bevrydingstryd betref (p. 71).

Afdeling twee, "Seeking our roots", se vier bydraes ondersoek die historiese rol van bepaalde vroue in hul gemeenskappe. Shirley Thorpe ontleed die gevalle van Nongqawuse en Mujaji as voorbeelde van die magsposisie wat vroue in die tradisionele swart landelike gemeenskappe op godsdienstige terrein beklee het (p. 77-91). Sy is oortuig dat moderne swart vroue juis via die geestelik-religieuse sfeer bemagtig kan word. Mensah Oséi ondersoek die Hlubigemeenskap van die Transkei as 'n voorbeeld van 'n tradisionele gemeenskap waar die Christelike godsdiens bygedra het om manlike oorheersing te handhaaf (p. 92-113). Hy verwys na die kerk as "the last bastion of male exclusivity" (p. 108) en bepleit veranderinge in gesindhede en kerklike strukture om vroue se posisie te verbeter (p. 111). Angelene Swart gebruik in haar neo-allegoriese historiese benadering die voorbeeld van die Khoivrou Vehettge Tikkuie (ook bekend as Ou Lena) in die Morawiese Kerk om aan te dui hoe vroue in hul stryd teen die miskenning van hul menswaardigheid hul waarde in die koninkryk van God bevestig het (p. 114-124). Sy roep vroue op om hul selfidentifikasie te vind in die lewe en leer van Jesus wat vroue as volwaardige mense aanvaar het (p. 121). Christene het die verantwoordelikheid om strukture wat die menswaardigheid van mense aantast te transformeer (p. 123). Joan Millard fokus op die loopbaan van Suster Evelyn Oats, diakones van die Metodistekerk in Johannesburg aan die einde van die 19de

eeu, wat nie konvensies oor geslagsrolle in die kerk slaafs nagevolg het nie (p. 125-138).

Die derde afdeling, "Appreciating the flowers", sluit sewe uiteenlopende bydraes van wisselende gehalte in. Louise Kretzschmar ondersoek die bediening van Olive Carey Doke, 'n pioniersending van die Baptistekerk in Lambaland (p. 141-166). In Elizabeth Mutambara se bydrae word gefokus op die werk van die Women's Training and Development Department van die Zimbabwe Council of Churches (p. 167-182). Hopewell Radebe kyk na die bydrae en lyding van jong swart vroue in die stryd teen apartheid, 'n studieveld wat volgens hom in die verlede verwaarloos is (p. 183-201). Swart huishulpe se skadubestaan en probleme is die tema van Nico Smith se bydrae (p. 202-210). Hy vind dit skreiend dat huishulpe dikwels bloot as implemente deur hul werkgewers beskou word en dat daar so min kommunikasie op die persoonlike vlak tussen werkgewer en werknemer bestaan (p. 204-205). In die lig van die onmenswaardige behandeling wat hulle ontvang, bevraagteken baie huishulpe die Christenskap van hul werkgewers (p. 206-207). Smith berig oor die eerste nierassige NG-gemeente wat in Pretoria tot stand gekom het om in die huishulpe se godsdienstige behoeftes te voorsien (p. 207-208). Hy sluit af met skerp kritiek op die kerke se stilswye oor die onreg van apartheid. Volgens hom was dit een van die onchristelikste politieke stelsels in die wêreld wat – ironies genoeg – toegepas is in 'n land wat beskou is as een van die Christelikste lande in die wêreld omdat ongeveer 80% van die inwoners aan Christelike kerke behoort. Na sy mening het die kerke hul plig versuim om hul lidmate te leer wat die Bybel se mensbeskouing behels: "Perhaps the lack of a proper Christian anthropology can be singled out as the greatest failure of Christianity in South Africa" (p. 209). Solomon Masolo bespreek die politisering van vroue in Suid-Afrika aan die hand van 'n onderhoud wat hy met Albertina Sisulu gevoer het (p. 211-220). Uit haar ontleding van haar voormoeder Henrietta Mathilda Wilhelmina Grouss se lewensverhaal, waarin sy die waarde van mondelinge oorlewering aandui, blyk Henrietta Nel se oortuiging dat vandag se vroue hul wortels in die verlede moet herontdek (p. 221-242). Eva Stuart, baanbrekervrou in die Apostoliese Geloofsending en 'n bekende geloofs-geneser, is die tema van Marius Nel se ondersoek (p. 243-257).

Afdeling vier bevat twee aanvullende bibliografieë oor Suider-Afrikaanse vroue se bydrae tot die teologie en godsdiens. Die eerste is 'n geselekteerde bibliografie van sekondêre werke (boeke, tydskrifartikels en akademiese verhandelinge) en die ander 'n bibliografie van argiefmateriaal oor vroue in Unisa se biblioteek. Vir navorsers in hierdie veld sal dié afdeling besonder nuttig wees.

In haar slotwoord beklemtoon Landman dat geslag net 'n enkele faset van godsdienstige beleving is en dat godsdiens net een element van vroue se menswees is. Haar visie vir die toekoms stel sy soos volg: "A time is dawning

when researchers will not be trapped in gender ... They will know that the dichotomy between identity and difference based on gender is false" (p. 288). Dat hierdie visie nog ver van vervulling is, blyk uit die feit dat 'n publikasie soos hierdie, wat spesifiek op vroue fokus, verskyn en uit die inhoud van die onderskeie bydraes. Daarom gee Landman toe dat "the enterprise of writing the stories of religious women has just begun" (p. 289). In dié opsig is hierdie boek 'n waardevolle toevoeging wat interessante perspektiewe op vroue in ons subkontinent se godsdienstige rol en beleving bied. Die mark vir 'n publikasie van dié aard is in die eerste instansie akademië op die terreine van teologie en geslagstudies, maar dit sal ook breër aanklank vind by lede van die algemene leserspubliek wat belangstel in die vrou se posisie in die kerk en die samelewing.

BREYTENBACH, J.H. 1996. Die geskiedenis van die Tweede Vryheidsoorlog in Suid-Afrika, 1899-1902. Deel VI: Die beleg van Mafeking tot met die slag van Bergendal.

Pretoria : Staatsdrukker. 371 p.
ISBN 0 7970 3321 1.

Resensent: *G.J.J. Oosthuizen*
(Departement Geskiedenis, PU vir CHO)

Staatshistorikus Breytenbach het reeds in 1969 Deel I van die reeks oor die Tweede Vryheidsoorlog (*Die Boere-offensief Okt.-Nov. 1899*) die lig laat sien. Sedertdien is nog vyf dele gepubliseer en het die skrywer met sy afsterwe die geskiedenis van die Oorlog tot en met Augustus 1900 geboekstaaf. Die Staatsargiefdiens en die Kommissie van Toesig (dosente van die Departement Geskiedenis en Kultuurgeskiedenis van die Universiteit van Pretoria), wat die finale afronding van Deel VI gehanteer het, meld in die voorwoord (p. vii) dat hulle "betrokkenheid by die publikasie van die reeks 'Die Geskiedenis van die Tweede Vryheidsoorlog in Suid-Afrika, 1899-1902' ... met die publikasie van Deel VI beëindig" word. Daarmee word dus volstaan met die stellingskrygsfase van die Oorlog en word die belangrike guerillakrygsfase en die grootste gedeelte van die Oorlog nie gedek nie. Die betrokkenes behoort te oorweeg om die deeglik nagevorsde studie te voltooi, aangesien soveel tyd en koste reeds bestee is aan die reeks.

Bogenoemde publikasie bestaan uit tien hoofstukke. Hoofstuk een beskryf die beleg van Mafeking en die stryd aan die Transvaalse wesgrens (Oktober 1899 tot Mei 1900). Die tevergeefse pogings van die Boeremagte (hoofstukke twee, drie en vier) om die Britse inval vanuit Natal te stuit word breedvoerig beskryf. Veral

die ongedissiplineerde drostery van sommige burgers en die ondoeltreffende militêre strategieë van Boeraanvoerders word skerp gekritiseer. In Hoofstukke vyf en ses vind ons beskrywings van die somber gemoedstoestand onder die Boereoffisiere en burgers na die verowering van Pretoria en Johannesburg, die tevergeefse Britse pogings om die Boereleiers tot oorgawe om te koop, die slag van Donkerhoek (Junie 1900) en die vrugtelose pogings om lord Roberts se opmars te stuit.

Groot gewag word gemaak van die suksesvolle operasies van generaal C.R. de Wet gedurende Mei en Junie 1900 in die Oranje-Vrystaat en die positiewe uitwerking daarvan op die gedemoraliseerde Boeremagte. Dié suksesse (Hoofstuk sewe) en die hersiening van kommandant-generaal Louis Botha se krygstaktiek om aan te pas by dié van De Wet, het daartoe aanleiding gegee dat burgers in Suidoos- en Wes-Transvaal wat die wapens neergelê het, dit weer met ywer opgeneem het. Breytenbach skryf dié herlewing ook toe “aan die beperkinge wat hulle onder die vreemde heerskappy moes beleef en die behandeling wat hulle van die Britse besetters ontvang het. Dit het hulle tot die besef laat kom dat dit die moeite werd was om vir hul Republikeinse onafhanklikheid te veg” (p. 267). Beperkte suksesse wat die Transvaalse burgers aan die “oosterspoorlyn” gedurende Junie en Julie 1900 (Hoofstuk agt) behaal het, het die burgers onder die indruk gebring dat hulle wel in staat was om die Britse oormag suksesvol te kon beveg. Die uitsetting van sowat 400 vrouens en kinders van vegtende burgers uit Pretoria en die dreigement van lord Roberts om ook sowat 6 000 Boerefamilies uit Johannesburg en Pretoria na kommandant-generaal Botha te stuur indien hy sou volhou om spoorweg- en ander verbindings in die rug van die Britse linies te vernietig, het laasgenoemde gedwing om sy offensiewe bedrywighede te staak en sy magte terug te trek.

Die tevergeefse pogings van generaals C. Botha en T. Smuts (Julie tot Augustus 1900) om die Buller-opmars te stuit word in Hoofstuk nege bespreek. Die mislukte poging van die Boeremagte om te verhoed dat die Britse leër deur die Boerestellings by Bergendal breek (Hoofstuk tien), het ’n nuwe fase in die Oorlog ingelei. Onder die besef dat die Boeremagte nie in staat sou wees om die talryke Britse magte via stellingkrygstaktiek te stuit nie, het die Boeraanvoerders besluit (Augustus/September 1900) om hulle tot guerrillakrygstaktiek te wend. Dié tweede fase van die oorlog het sowat twee keer so lank geduur as die eerste fase.

Breytenbach, wat kennelik geskool is volgens die Von Rankeaanse tradisie en tot die sogenaamde Afrikaner-konserwatiewe skool van geskiedskrywers behoort, het deeglike argivale navorsing in Suid-Afrika onderneem. Dit kom egter voor asof argivale bronne in Brittanje nie genoegsaam ontgin is nie (kyk p. 349).

Die publikasie is nie baie lesersvriendelik nie, aangesien die leser gekonfronteer word met ’n feitlik onophoudelike opeenstapeling van feite en gevolglik kan slegs

met veel inspanning 'n geheelbeeld van dié fase in die geskiedenis gevorm word. Die "uitasem" leser word egter te hulp gesnel met 'n kort samevattende "konklusie" aan die einde van elke hoofstuk. Daarbenewens ontbreek 'n samevattende evalueringshoofstuk aan die einde van die publikasie en word die leser "wees gelaat" met die stomp eindverklaring (p. 346): "op 4 September 1900, is in 'n buitengewone uitgawe van die Staatskoerant Wet nommer 5 van 1900 gepubliseer waardeur die Republikeinse leër gereorganiseer is vir die volgende fase van die stryd wat bykans twee maal so lank sou duur as dié wat reeds verby was".

Die publikasie vertoon die karaktertrek van wat F.A. van Jaarsveld sou beskryf as "ingedeelde uittreksels uit bronne", aangesien die skrywer gebrekkige selflug toegepas het. Dit verklaar dan ook waarom soveel as ses lywige dele/volumes nodig was om slegs sowat eenderde van die oorlog te dek.

Die skrywer se taalgebruik is oor die algemeen vloeiend en helder. Tog val die gebruik van ietwat ongewone Afrikaanse uitdrukkings/woorde vreemd op die oor (vgl. byvoorbeeld "om dit in die pan te hak", p. 232 en "verskalk", p. 202).

Die skrywer bied oorwegend 'n eensydige blanksentriese beskouing oor dié fase van die oorlog en die leser "betrag" die oorlogsgebeure gevolglik deur die bril van die Boere. Trouens, dié ingesteldheid/aanslag word reeds in die titel van die reeks verklap (*Die geskiedenis van die Tweede Vryheidsoorlog in Suid-Afrika, 1899-1902*). Breytenbach bied egter nie net 'n bloot romantiese perspektief op die aktiwiteite van die Boeremagte nie, aangesien hy nie huiwer om byvoorbeeld die onbeholpe krygstrategieë van die Boeraanvoerders of die ongedissiplineerde drostery van die burgers aan die kaak te stel nie. Alhoewel enkele verwysings na swartes voorkom (veral byvoorbeeld as spioene, diensbodes, veewagters en hulle aktiwiteite tydens die beleg van Mafeking, Hoofstuk een), word die leser onder die indruk gebring dat die ander inheemse groepe in Suid-Afrika weinig tot geen rol vervul het in die meerderheid van die oorlogsaktiwiteite nie (deur onder andere inligtingstiltes in dié verband). Dit is ongetwyfeld 'n skeefgetrekte beeld van die Oorlog en nie in ooreenstemming met resente pogings om 'n meer gebalanseerde beeld van dié Oorlog aan lesers deur te gee nie.

In die publikasie is 'n sestal kleurvolle en belangrike informatiewe kaarte vervat. Hierdie kaarte dien as 'n onmisbare meganisme om die leser geografies te oriënteer ten opsigte van die belangrikste militêre botsings. Dit is egter jammer dat slegs enkele foto's (vyf) opgeneem is, aangesien ook visuele "plasing" nie nagelaat behoort te word nie. Die publikasie bevat ook 'n handige register en uitgebreide bronnelys.

Die mark vir 'n publikasie van dié aard is hoofsaaklik akademië en studente op die terrein van militêre geskiedenis, asook biblioteke en versamelaars. Die

algemene leerspubliek, wat in die lig van die naderende honderdjarige herdenking van die Tweede Vryheidsoorlog hopelik 'n toenemende belangstelling in die Oorlog sal toon, sal heel waarskynlik nie daarvoor kans sien om ses lywige boekdele (wat slegs sowat 'n derde van die Oorlog dek) deur te lees nie.

GOUDZWAARD, Bob & DE LANGE, H. 1995. *Beyond Poverty and Affluence: Towards an Economy of Care with a Twelve-Step Program for Economic Recovery*. Translated and edited by Mark R. Vander Vennen. Grand Rapids and Geneva : Eerdmans & WCC. 164 p. Prys: \$US15.95. ISBN 0-802800827-1.

Reviewer: *Bruce C. Wearne*
(Department of Anthropology and Sociology, Monash University,
Australia)

Bob Goudzwaard is a former member of the Dutch Parliament, well known as a creative thinker prodding reflection on Christian economics. In this book with Harry de Lange he explains and elaborates his Christian economic perspective. The argument is plain and profound, helping us grasp the intricacies of economics. It is a theoretical challenge to the discipline of economics as practical decision-making at all levels needs renewal. According to the authors we can no longer *afford* the abstractions of economic theory, with the dominant Enlightenment worship of human reason and ingenuity. This view, with *laissez-faire* and socialist denominations, has run aground upon its own post-modern dilemmas, yet economics as a science still has a part to play. The authors are not economic *ir-rationalists* in their opposition to economic *rationalism*. The argument is Christian but does not try to spiritualise any dogma of a self-sufficient rationality. Economics is a normative science, a study of the God-ordered structure for buying and selling, and is based on a normative framework which approaches economics as the study of creation.

The reform proposed for economic *theory* starts with diagnosis but the *diagnoses* of economic theory are as much a part of the disease which economics has been trying to cure. Economic behaviourism (whether in socialist, Keynesian or free market varieties) has so shaped the civic mentality of the Welfare State, and those who now seek to dismantle it, that it has become politically hazardous to speak about human responsibility. Asserting that human beings are responsible seems too close to the neo-right agenda and shifts blame onto victims. But the authors clear the ground theoretically and discuss responsibility and accountability without giving any conceptual ammunition to new rightist ideology.

Economics is redefined in terms of normative criteria which are large as life – *care, nurture, frugality, stewardship*. The economic theorist argues a case with him/herself about the application of these norms. This raises a *philosophical* problem. If our entire social life *Coram Deo* is stewardship, does this mean that sacred theology, ethics and law are now subsidiary parts of the new Christian economic theory? Not exactly. Whilst it is true that the various special sciences should not be nurtured and cultivated as if they are somehow in totally separate and different paddocks, yet each special science does have a distinct focus, and produces specific fruitful insights. It is still the full reality of our life, *Coram deo*, which the specialist in economic theory investigates by devising economic concepts and analysing economic structures. Each of the special sciences studies our integral human experience from the standpoint of one or other aspect. It is the full reality of God’s creation order, and not simply some reified part of it, and the awesome responsibility of the human agent as God’s image-bearer, which confronts the economic theorist in the formulation of economic concepts. Within the *economy of creation*, a Christian economic theory seeks to restore economics to its rightful task.

These days “six paradoxes” confront economic theorising. How is it that a society of enormous wealth experiences enormous scarcity? they ask. How is it that poverty is increasing not on the fringes but at the heart of wealthy societies? How is it possible that as wealth increases opportunities to practise care decrease? Why does unemployment rise instead of dropping in the midst of economic growth? A rising standard of living coincides with a rising incidence of disease. How come? With more wealth we have far less time. Why? Poverty, environmental degeneration and unemployment are three intractable problems which are caught in the seeming grid-lock of these paradoxes. Our view of development needs to be changed and our localised concepts of salaries, conservation, taxation and interest rates – to name a few – need to be re-thought. Policies born of fatalism encourage fatalistic attitudes. *Economic rationalism* nurtures self-serving abstractions – curves on graphs may “flatten out”, but why is the steamrolling effect of policy on people’s lives ever put to one side – economic policies effect pie sharing as a family, the munching of our chips on the way to class and Tazo swapping in the school yard. The “bottom line” is our stewardship as workers in God’s vineyard. Counting our pennies makes sense in the context of a structure of *ac-count-ability Coram Deo*.

So we come to the insight that who are “we” in “our” economic life is to be explored in our economic theory but it is not established by our economic concepts and theories. If we invert this relation we find ourselves enslaved by the concepts we constructed to help us better understand our own work. That in a nutshell is the problematic which the authors claim is avoidable. The final chapter, “A Twelve-Step Program for Economic Recovery” sounds ambitious but

it is a suggestion for the reform of the economics curriculum within the academy, a practical and suggestive contribution to reform the curriculum. It challenges universities to promote an economics which gets “theoretical” in tune with reality, and all priceable and unpriceable scarcities. Our global commonwealth is bestowed with great riches, and the next generation needs sharper insight into our historical stewardship.

The twelve-point program is for the “widow and her mite”, corporate “movers and shakers”, erstwhile whistle blowers, unionists, as well as citizens buying and selling in the market place of the life of nations. It is for those united in diffuse organisations like church structures which use resources in a decentralised way, as it is for highly regimented corporations which are ruled from the top. It is a schema which can be artfully applied by an alliance of parents in a local sporting team, as by politicians working out their stewardship in Parliamentary debate, and by academics trying to keep theoretical discourse alive via sending off an e-mail letter to a list. It is also a worthwhile statement of principle seeking to enhance our sense of accountability in the increasingly tattered social fabric of our public and private stewardship around the world.

Boekbekendstellings / Publication Announcements

ZUIDERVAART, Lambert & LUTTIKHUIZEN, Henry (eds.) 1995
Pledges of Jubilee. Essays on the Arts and Culture, in Honor of Calvin G. Seerveld. Grand Rapids, Michigan : Eerdmans. 354 p. Price \$20. ISBN 0-8028-3792-1.

In die noordelike en midwestelike state van die Verenigde State van Amerika en in die suidelike grensgebied van Kanada is daar 'n beduidende aantal Nederlandse immigrante wat oor die afgelope twee tot drie generasies 'n stewige Calvinistiese wetenskapstradisie in dié geweste gevestig het. Daar het klein kolleges ontstaan wat aan hulle relatief klein groepe studente onderrig gegee het in dié tradisie – 'n tradisie wat, hoewel dit in die VSA tans as 'n gemarginaliseerde denkwysie beskou word – 'n diepgang en momentum ontwikkel het wat baie respek afdwing in die VSA en Kanada en ook elders in die wêreld.

Calvin Seerveld is nie net 'n produk van die Calvinistiese hoër onderwys in die VSA nie, maar het ook 'n besonder gewaardeerde en gerespekteerde akademikus geword wie se geloofsoortuiging sy wetenskapsbeoefening in styl en inhoud bepaal. Hierdie bundel essays is aan Seerveld opgedra en getuig op vele maniere van die hoë agting wat hy afdwing by sy studente en kollegas.

'n Mens staan beïndruk, nie net deur die gehalte en verskeidenheid van die bydraes nie, maar ook deur die gees en styl van dié soort onderrig en wetenskapbeoefening wat indirek uit die werk af te lees is. Die oortuiging dat “we are called to understand all of reality in the light of faith” word deur Nicholas Wolterstorff beskryf as die dryfveer agter die bestudering van die kunste en kultuur en filosofie en watter vak ook al aan Calvin College in die laat veertigerjare en vroeë vyftigerjare. Dit is ook die dryfveer agter die deeglike en omvattende onderrig wat Seerveld se studente by hom gekry het. Die inklusiewe interdisiplinêre aanpak van aktuele temas en onderwerpe aan die hand van selfs moeilike filosofiese en teologiese tekste, het van studente harde werk vereis en soos 'n oudstudent dit stel: “I don't suppose Cal hated anything more than he disliked academic indifference or disinterestedness ... Ideas were a matter of life and death”. Die rede hiervoor is die siening dat “all our work ... profoundly mattered in God's kingdom”.

Die essays in die bundel weerspieël dan ook inderdaad 'n groot verskeidenheid onderwerpe en invalshoeke, selfs kritiek teen opvattinge van Seerveld, maar almal gebonde deur die imperatief om die kulturele produkte van die mens in die wyer verband van gefundeerde wetenskap te ondersoek en te interpreteer.

Hierdie boek is 'n waardevolle toevoeging tot die boekrak van die Christelike wetenskaplike wat literatuur en kuns en kultuur bestudeer, nie net op grond van die goeie wetenskaplike werk daarin nie (hier en daar sou 'n mens selfs ernstig in gesprek kon tree daarmee), maar spesifiek vanweë die bewustheid van die vooronderstellings wat die wetenskap bepaal en die voortdurende soeke na maniere om die vooronderstellings en prinsipiële onderbou in voortrefflike wetenskapbeoefening te laat vergestalt.

Heilna du Plooy

Departement Afrikaans & Nederlands, PU vir CHO

MOL, Arnold. 1997. Ons teen die probleem. Doeltreffende konflikhantering.

Pretoria : Van Schaik. 120 p. Prys: R69,95.
ISBN 0627021875.

Hierdie is nog 'n werk van die bekende dr. Arnold Mol, skrywer en konsultant.

Weliswaar het ons hier nie te doen met 'n wetenskaplike werk in die tegniese sin van die woord nie, maar met 'n baie konkrete werk, gerig op die praktyk van konflikhantering. Mol behandel konflikhantering aan die hand van 'n breë indeling, naamlik die probleem en die oplossing. Binne hierdie breë indeling wy hy onder andere aandag aan die aard van konflik en die verskillende benaderings tot konflikhantering. Onder die oplossing van konflik hanteer hy die beginsels, die tegnieke en die aksie van die wen-wenbenadering.

Dit is opvallend op hoeveel plekke in hierdie werk die skrywer sy vertrekpunt direk vanuit die Bybel neem. Hy neem byvoorbeeld Efesiërs 5 en 6 as vertrekpunt vir konflikhantering in die huwelik en huisgesin.

Die taal en styl is vloeiend, die humor verkwiklik en die advies is prakties; met toeligtig deur voorbeelde.

Die nuwe Suid-Afrika leen hom tans tot veel konfliktsituasies. Die boek van Mol bied 'n rigtingwyser vir die hantering hiervan.

C.J.H. Venter

Departement Diakoniologie, PU vir CHO